

NICOLAS GUILHOT, PHILIPPE C. SCHMITTER

Tekst został przetłumaczony na podstawie: N. Guilhot, P. C. Schmitter, *De la transition à la consolidation. Une lecture rétrospective des democratization studies*, „Revue française de science politique” 2000, Numéro 4, s. 615–632. Serdecznie dziękujemy © Presses de Sciences Po za zgodę na publikację tłumaczenia.

Od transformacji do konsolidacji. Retrospektywny przegląd studiów przypadków demokratyzacji

W ciągu ostatnich 20 lat literatura na temat analizy porównawczej procesów demokratyzacji wytworzyła względnie spójny zestaw aksjomatów, koncepcji i hipotez, który pozwolił politologom opisywać, analizować, objaśniać oraz, przy okazji, prognozować sekwencje i procesy prowadzące do przemiany ustrojów politycznych. Po ukazaniu się dzieła Guillermo O’Donnella, Philippe’a C. Schmittera i Laurence’a Whiteheada, *Transitions from the Authoritarian Rule*¹, analizującego doświadczenia południowoeuropejskie i latynoamerykańskie po 1974 r., te korpusy teoretyczne rozszerzono na kraje i sytuacje bardzo różne od początkowego zakresu zastosowania. Nie będzie przesadą twierdzenie, że wysiłki te zaowocowały utworzeniem odrębnej subdyscypliny, w ramach współczesnych nauk politycznych: studiów przypadków demokratyzacji – czy raczej, jak uważamy, dwóch niezależnych, choć powiązanych ze sobą subdyscyplin, różniących się bardzo pod względem założeń epistemologicznych i kierunków badań: „transytologii” i „konsolidologii”².

Po początkowym entuzjazmie wywołanym problemami transformacji, przeniesiono uwagę na pojęcie konsolidacji. Nieoczekiwanie – zważywszy na

¹ G. O’Donnell, Ph. C. Schmitter, L. Whitehead, *Transitions from the Authoritarian Rule*, Baltimore 1986.

² Ph. C. Schmitter, *Transitology and Consolidology: Proto-Sciences of Democratization?*, Paper for publication by the Latin American Program of the Woodrow Wilson International Center, 1994.

bardzo zróżnicowany bilans wcześniejszych prób demokratyzacji, z których, ogółem biorąc, dwie trzecie poniosły porażkę³ – znacząca liczba państw, które rozpoczęły transformację po 1974 r., nie odnowiła *status quo ante*. Te bezpieczniejsze okoliczności sprawiły, że podmioty polityczne przenieśli swą uwagę z mocno niepewnego procesu transformacji na specyficzne problemy konsolidacji ustrojów politycznych. Politolodzy, w dużej mierze, poszli w ich ślady, lecz musieli tym samym zrewidować główne podstawy metodologiczne, na których została zbudowana analiza przemiany ustrojów politycznych. Zmiana konfiguracji politycznych od podstaw, tzn. konsolidacja nie tylko implikuje innych uczestników, inny rytm i inne procesy, jak powszechnie stwierdzono w literaturze przedmiotu, ale także pociąga za sobą zupełnie inną koncepcję procesów społecznych i, mówiąc w sposób nieco schematyczny, typ wyjaśniania oparty o odmienną formę przyczynowości. Ten „przeskok epistemologiczny” pozostał względnie niezauważony, mimo że wymaga przejścia przez sito analizy krytycznej. (...)

PRZEŁOŻYŁA ALEKSANDRA OW CZARZ

³ Zob. Ph. C. Schmitter, J. Santiso, *Three Temporal Dimensions to the Consolidation of Democracy*, „International Political Science Review” 1998, nr 19 (1), s. 69–92.